

प्रदेश सभा
गण्डकी प्रदेश
छैटौं अधिवेशन
(सोहौं बैठक)

कार्यवाहीको सम्पूर्ण विवरण

मिति : २०७७।०२।२३ गते

प्रदेश सभाको आजको बैठक माननीय सभामुख नेत्रनाथ अधिकारीको अध्यक्षता बस्यो ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्यहरु, आजको बैठकको कारबाही प्रारम्भ हुन्छ । माननीय सदस्यहरु, सर्वप्रथम म प्रदेश प्रमुखको कार्यालयबाट प्राप्त विधेयकको प्रमाणीकरण सम्बन्धि पत्र पढेर सुनाउँछु ।

मिति: २०७६।१०।१३

विषय : प्रमाणीकरण सम्बन्धमा ।

श्री प्रदेश सभा सचिवालय
गण्डकी प्रदेश, पोखरा ।

प्रस्तुत विषयमा त्यहाँको पत्र संख्या २०७६/०७७ चलानी नम्बर २९८ मिति २०७६।१०।०५ को पत्रसहित प्राप्त प्रदेश सभाबाट पारित गण्डकी प्रदेशमा सुशासनको प्रत्याभूति गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक मिति २०७६।१०।१३ मा माननीय प्रदेश प्रमुखज्यूबाट प्रमाणीकरण भएको एक प्रति विधेयक यसैसँग संलग्न राखी पठाइएको व्यहोरा अनुरोध गरिन्छ ।

विश्वप्रकाश न्यौपाने
निमित्त सचिव ।

माननीय सदस्यहरु, अब मिति २०७६ साल माघ ७ गतेको सभाको बैठकमा प्रस्तुत भई २०७६ साल माघ १२ गते बसेको सभाको बैठकबाट दफाबार छलफलका लागि विधायन समितिमा पठाइएको गण्डकी प्रदेश विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान स्थापना र संचालन गर्न बनेको विधेयक को प्रतिवेदन सहितको विधेयक सभा समक्ष

प्रस्तुत गर्न सो समितिका सभापति माननीय सभापति श्री मोहनप्रसाद रेग्मीलाई समय दिन्छु ।

माननीय मोहन प्रसाद रेग्मी

माननीय सभामुखज्यू, मिति २०७६।१०।१२ गते बसेको यस सभाको बैठकको निर्णय अनुसार दफावार छलफलका लागि विधायन समितिमा पठाइएको प्रस्तुत गण्डकी प्रदेश विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठानको स्थापना र सञ्चालन गर्न बनेको विधेयकका सन्दर्भमा सम्बन्धमा छलफल गर्न मिति २०७६ साल फागुन १४ र ३० चैत ७, २०७७ जेठ १८ र जेठ २२ गते समितिको बैठक बसेको थियो । समितिको बैठक समितिका माननीय सभापति मोहनप्रसाद रेग्मीको अध्यक्षमा बसेको थियो । बैठकमा समितिका माननीय सदस्यहरू आशा कोइराला, कृष्णचन्द्र नेपाली पोखरेल, चन्द्रबहादुर बुढा, धनञ्जय दवाडी, धनमाया पोखरेल लामा, पियारी थापा, पुष्पा केसी भण्डारी, मणिभद्र शर्मा, मनबहादुर गुरुङ, राजीव पहारी, ललितकला गुरुङ, विष्णु प्रसाद लामिछाने, माननीय आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री हरी बहादुर चुमान समेतको उपस्थिति रहेको थियो ।

त्यसै गरी समितिको बैठकमा संशोधनकर्ता माननीय प्रकाशचन्द्र दवाडीको समेत उपस्थिति रहेको थियो । साथै प्रस्तुत विधेयक उपर विज्ञ संशोधनकर्ता तथा सरोकारवालारुको राय संकलनका लागि एक दिवसीय अन्तरक्रिया कार्यक्रम समेत सम्पन्न भएको थियो । त्यसप्रकार विभिन्न मितिमा समितिको बैठक बसी व्यापक छलफल गरी सबैको राय र परामर्शलाई समेत समावेश गरी विधेयकको दफा ७ को दफा (२) उपदफा (२) च दफा १४ को उपदफा (१) र दफा २२ को उपदफा (१) मा माननीय प्रकाशचन्द्र दवाडी प्रस्तावक र माननीय भागवत्प्रकाश मल्ल समर्थकभई मिति २०७६।१०।१४ गते दर्ता गर्नुभएको संशोधन प्रस्ताव विधेयन समितिबाटै संशोधन गरी प्रस्तुत विधेयकका सम्बन्धमा सर्वसम्मत निर्णय भए बमोजिम संलग्न संशोधन सहितको प्रतिवेदन गण्डकी प्रदेश प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम ११९ बमोजिम सम्मनित सभासमक्ष पेस गर्दछु ।

मोहनप्रसाद रेग्मी
सभापति
विधायन समिति
धन्यवाद ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्यहरू, अब म माननीय सामाजिक विकास मन्त्री श्री नरदेवी पुन मगरलाई विधायन समितिको प्रतिवेदन सहित गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम प्रतिष्ठानको स्थापना र संचालन गर्न बनेको विधेयक माथि छलफल गरियोस् भन्ने प्रस्ताव पेश गर्न अनुमति दिन्छु ।

माननीय नरदेवी पुन मगर ।

माननीय सभामुख महोदय, माननीय सभामुखज्यूको अनुमतिले मिति २०७६।१०।८ गते बसेको सम्मानित सभाको बैठकमा प्रस्तुत भई मिति २०७६ साल माघ २० गते दफाबार छलफलका लागि विधायन समितिमा पठाइएको गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम प्रतिष्ठानको स्थापना र सञ्चालन गर्न बनेको विधेयक समितिबाट प्रतिवेदनसहित प्राप्त हुन आएकोले प्रदेशसभा नियमावली २०७४ को नियम १२१ को उपनियम २ (क) बमोजिम समितिको प्रतिवेदन सहित विधेयकमाथि छलफल गरियोस् भनी प्रस्ताव प्रस्तुत गर्दछु । धन्यवाद ।

माननीय सभामुख नेत्रनाथ अधिकारी

अब म उक्त विधेयकमाथि छलफल गरियोस् भन्ने प्रस्तावलाई निर्णयार्थ प्रस्तुत गर्दछु । यो प्रस्तावको पक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्छ भन्नुहोला र यसको विपक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्न भन्नुहोला । यो प्रस्तावको पक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्छ भन्नुहोस्, यसको विपक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्न भन्नुहोस् । हुन्न भन्ने आवाज सुनिएन । तसर्थ विधेयकमाथि छलफल गरियोस् भन्ने प्रस्ताव सर्वसम्मतिले स्वीकृति भएको घोषणा गर्दछु ।

माननीय सदस्यहरू, अब विधायन समितिको प्रतिवेदन सहितको गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रतिष्ठानको स्थापना र सञ्चालन गर्न बनेको विधेयकमाथिको दफाबार छलफल प्रारम्भ हुन्छ ।

छलफलमा भाग लिन चाहानुहुने माननीय सदस्यहरूको लागि १० मिनेटको समय निर्धारण गरेको छु । निर्धारित समयभित्र माननीय सदस्यले आ आफ्नो भनाइ राख्नु हुन अनुरोध गर्दछु । सर्वप्रथम माननीय सदस्य श्री मीना गुरुङलाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु ।

माननीय मीना गुरुड

माननीय सभामुखज्यू, आज हामी गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रतिष्ठानको स्थापना र सञ्चालन गर्न बनेको विधेयकमा दफाबार छलफलमा सहभागी भइरहेका छौं । हिजोका सामान्य स्थितिबाट आज असामान्य स्थिति कोभिड १९ को विषम परिस्थितिमा हामी यो अति आवश्यक विधेयकको दफाबार छलफल गर्न गइरहेका छौं ।

प्रदेशको समृद्धि र विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको निर्माण गर्न अति अपरिहार्य विषय नीति नियम नै हुन्छ र हामी सबैले आफ्नो दायित्वबोध गर्दै लकडाउनको बीचमा पनि समयको गतिसँग अगाडि बढ्न छैटौं महाधिवेशनबाट गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रतिष्ठानको स्थापना र सञ्चालन गर्न बनेको विधेयक पारित गराउन महत्वपूर्ण छलफल सञ्चालन गरिरहेका छौं । यो विधेयकले कोरोना भाइरसले चोट पुऱ्याएका आर्थिक रूपमा पछाडि धकेलिएका जनताहरूलाई व्यावहारिक र व्यावसायिक सीपको माध्यमबाट माथि उठाउने काम गर्छ भन्ने मलाई विश्वास छ ।

गण्डकी प्राविधिक शिक्षा प्रतिष्ठान संचालन र व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकको सम्बन्धमा प्राविधिक शिक्षालाई राज्यले महत्व दिंदै आएको छ । वास्तवमा आजको युग भनेको प्राविधिकको युग हो । यसबाट हामी बुझ्न सक्छौं, हाम्रा भविष्यका कर्णधारहरूलाई कस्तो शिक्षा दिने भन्ने विषय पनि हो ।

अहिलेसम्म प्राविधिक शिक्षाको नाममा हामीले कामचलाउ काम मात्र गरेका थियौं । र हाम्रो प्राविधिक जनशक्ति धेरै विदेशतिर पलायन भइरहेको अवस्था पनि छ । हाम्रो प्राविधिक शिक्षा विदेशमा मात्रै काम लाग्ने हो र ? र अर्को कुरा प्राविधिक शिक्षा हासिल गर्न किन हाम्रा विद्यार्थीहरू वार्षिक ५० हजारको हाराहारीमा लाखौं करोडौं खर्च गरेर विदेश गइरहेका छन् ? के यसबारे हामीले केही सोचन सकेका छौं र यसले हाम्रो शिक्षाको स्तर निर्धारण गरेको पनि देखिन्छ ।

माननीय सभामुखज्यू, अब म हाम्रो दफाबार छलफलमा प्रवेश गर्न अनुमति चाहन्छु । गण्डकी प्रदेशका माननीय मुख्यमन्त्रीज्यूको संरक्षण रहने गरी बन्न लागेको यो प्रतिष्ठानका सबै दफाहरूले एउटा सिंगो सक्षम प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रतिष्ठान बन्न लागेको छ भन्ने मेरो बुझाई छ । यो प्रदेशको नीति गौरव गर्ने विषय पनि हो र यस प्रतिष्ठानको सर्वचर्चो निकायको रूपमा एक प्राविधिक शिक्षा तथा

व्यावसायिक तालिम सभाको गठन गरी माननीय शिक्षामन्त्रीज्यू नै यसको अध्यक्ष हुने गरी यो निकाय बन्नु ज्यादै उपयुक्त ठानेको छु ।

माननीय सभामुखज्यू, सैद्धान्तिक र व्यवहारिक शिक्षाको महत्व रहेको यस प्रतिष्ठानले प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएका व्यक्तिहरू मध्येबाट मन्त्रालयको मनोनित मध्ये एकजना महिला, यसैगरी उद्योग पर्यटन लगायतका सेवासँग सम्बन्धित व्यक्तिहरूबाट पनि महिला १ जना मनोनीत गर्ने हुँदा महिला क्षमताको यसमा मूल्यांकन हुन्छ भन्ने मलाई विश्वास छ ।

माननीय सभामुखज्यू, सभाको काम कर्तव्य र अधिकारमा एउटा राम्रो पक्ष छ, सीपको वर्गीकरण परीक्षण प्रमाणिकरण र स्तर निर्धारण र सीप स्वीकृति इन्भेन्ट्री गर्ने पाठ्यक्रम स्वीकृत गर्ने अति महत्वपूर्ण विषयमा यस प्रतिष्ठानले उल्लेख गरेको छ । कार्यकारी समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार स्पष्ट खुलाएको छ । हरेक बुँदा नम्बर ९ मा रहेको ६ मा आंगिक सामुदायिक, निजी र गैरसरकारी क्षेत्रमा प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रदायक संस्थाको लागि आवश्यक मापदण्ड तयार गर्ने प्रदेशको आवश्यकता बमोजिम आशयपत्रको आह्वान मूल्यांकन तथा स्वीकृति जस्ता ऐन यसमा व्यवस्था भएको छ ।

माननीय सभामुखज्यू, यस विधेयकले आफ्नो सम्पूर्ण कानुनी आधार तयार गरेको देखिन्छ । निकै मेहनतद्वारा यो निर्माण भएको छ । भोलि समय र परिस्थितिको माग भएमा संशोधन पनि हुन सक्ने कुरामा पनि विश्वस्त छु । प्रतिष्ठानको कोष र यसका लेखापरीक्षण आदि सबै स्पष्ट खुलेको छ । र यो अति आवश्यक प्रदेश महत्व विधेयक भन्ने म ठान्दछु । भौतिक विकाससँगै मानव संसाधनको समानान्तर विकास भएमात्र देश विकास हुन सक्छ, त्यहि मानव बस्तीमा देखिएका रोग, भोक र शोक निर्मूल गर्न सरकारको एउटा अनुपम लक्ष्य सहित आएको यो विधेयकले समाजलाई आयआर्जनमा मात्र हैन, स्वच्छ, छवि भ्रष्टाचारमुक्त समाज सुशासन र स्वस्थ प्रतिस्पर्धीको युगमा पुऱ्याउँछ भन्ने म ठान्दछु ।

माननीय सभामुखज्यू, हरेक दफामा व्यवस्था भएका विषयमा समर्थन म जनाउन चाहन्छु र अन्तमा केही सुझाव पनि म यहाँ राख्ने अनुमति चाहन्छु । दफा नम्बर ९ को (द) मा छात्रवृत्ति र पदक पुरस्कार व्यवस्था गर्ने भनेर लेखिएका छन्, यो कसलाई भनिएको हो, अलि खुल्न आवश्यक देख्दछु । र हामी अब आत्मनिर्भर रोजगारीको गन्तव्यतिर अघि बढिरहँदा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको

महत्वलाई जनतामाझ बुझाउनुपर्ने प्रमुख विषय हुन्छ । त्यसैले यसका लागि बढि भन्दा बढि यससम्बन्धी सभा गोष्ठी सेमिनार र जनचेतना फैलाउन पनि कुरामा पनि म जोडदार सल्लाह सुझाव राख्न चाहन्छु ।

अर्को कुरा उचित मापदण्ड बिना कुनै पनि प्राविधिक शिक्षालयहरू चलाउनलाई कडा कारबाही गर्नुपर्छ, चलाउनेहरूका लागि । यसैगरी हामीले विस्तारै ११ वटै जिल्लामा यो प्रतिष्ठानको शाखा कार्यालय खोल्नुका साथै दक्ष, क्वालीफाइड ट्रेनरबिना कुनै पनि तालिम चलाउन नपाउने व्यवस्था हुन पनि जरुरी भएको कुरालाई म जोड दिन चाहन्छु । यसले छोटो अवधि देखि भोलीमा मास्टर्स डिग्रीसम्म आफ्नो पाठ्यक्रम निर्माण गर्नेछ, भन्ने म विश्वास गर्छु ।

गण्डकी प्रदेशका सबै निजी तथा आंगिक संस्थाहरूको अनुगमन हुन आवश्यक छ । सबै तालिमहरू वान डोर प्रोसेस गरी सिबिसी म्यानेजमेन्ट आफैले गर्नुपर्छ । र, तालिममा मुख्य क्वालिटी र प्रभावकारिता इन्स्योर गरिनुपर्छ भन्ने पनि मेरो अनुरोध छ । तालिम लिने प्रशिक्षार्थीहरूको छनोट मूल्यांकन विधिलाई प्रभावकारी र मापदण्डपूर्ण बनाइनुपर्छ । एकै जनाले हजारौं विषयको तालिम लिनु आवश्यक छैन । अब एउटै विषयको दक्ष प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन हाम्रो उद्देश्य हो । बेरोजगार भई दुव्र्यसनीमा लागेका युवाहरूलाई हामीले यस्ता किसिमका प्राविधिक तथा व्यावसायिक तालिमबाट उहाँहरूको जीवनमा रूपान्तरण गर्न सक्नु पर्छ । टोलटोलमा पालिका स्तरबाट बजारको सर्भे गरी तालिम विभिन्न स्तरमा समय अनुकूल हामीले अब सञ्चालन गरिन सक्नु पर्छ, गर्नुपर्दछ ।

सैद्धान्तिक र प्राविधिक ज्ञान दिने प्राविधिकहरू, डाक्टरहरू, सरोकारवाला विद्यार्थीहरू, सबैलाई बोलाएर हामीले महत्वपूर्ण छलफल अधिक चलाउनुपर्छ । एकवर्ष परिणाम निकाल्नुछ भन्ने अन्न खेती, दशवर्षको परिणाम प्राप्त गर्नु छ भन्ने फलफूल खेती र जीवनभरि परिणाममुखी बनाउनुछ भन्ने शिक्षा त्यसमा पनि प्राविधिक शिक्षाको खेती गरौं भन्ने मेरो मान्यता छ ।

नेपालबाट प्रत्येक दिन एक हजारदेखि १५ सयसम्म युवा जनशक्ति कामको खोजीमा मलेसिया खाडी मुलुक लगायतका देशहरूमा जाने सरकारी तथ्याङ्कले जनाएको छ । माननीय सभामुखज्यू खुला सिमाना पार गरी कति नेपाली युवा युवती कामको खोजीमा दक्षिणी छिमेकी भारत गएको छ । कति जाँदैछन् । लेखाजोखा नै छैन । मात्र अहिले कोरोनाको कारणले देश फर्किएको ताँती देख्दा हामी आश्चर्यचकित

भइरहेका छौं । खाडी मुलुकमा थि डी डर्टी, डिफिकल्टी एण्ड डेन्जरर्स अर्थात् फोहोर, कठिन र खतरनाक भनिने कामहरुमा हजारौ युवाहरु संलग्न रहेका छन् । कतिपयको लास फर्किएको दुखद घटनाहरुले हाम्रो आत्मा रोइरहेको छ ।

खासगरी घरेलु कामदारको रुपमा काम गर्न जान नेपाली दिदी बहिनीहरुले शारीरिक मानसिक तथा बलात्कार जस्ता जघन्य हिंसाको पनि सिकार बन्नपरेको स्थिती छ । माननीय सभामुखज्यू त्यसैले गर्दा नेपालको श्रम बजारमा बसेनी कामको खोजीमा आउने अनुमानित ५ लाख युवामध्ये झण्डै ४ लाख विदेश जाने भएकोले देशभित्र रोजगारी सृजना गर्न र रोजगारीमा दक्ष जनशक्ति वृद्धि गर्न यो विधेयकले ऐतिहासिक काम गर्नेछ, भन्ने मलाई विश्वास छ । सीपयुक्त दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्न यो गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम प्रतिष्ठानले सञ्चालन गर्ने तालिमले बसेनी सीपयुक्त दक्ष जनशक्ति उत्पादन भई राज्यमा रोजगार वा स्वरोजगारको संख्या बढाउँदै प्रदेशमा शिक्षित बेरोजगारको संख्या घटाउने छ भन्ने म विश्वास राख्दछु । दिनप्रतिदिन बढ्दो इच्छा आकांक्षा पूर्ति गर्न असमर्थ भई वैदेशिक रोजगारी खोज्न बाध्य हाम्रा जनशक्तिलाई ठूलो सम्भावनातिर आकर्षित गर्दछ । औपचारिक विद्यालय कलेज विश्वविद्यालयबाट उत्पादिन जनसङ्ख्यालाई पनि सीपमुखी शिक्षाको आवश्यकता भएको कुरा पनि म इंगित गर्न चाहन्छु ।

देशभित्र कामको प्रतिस्पर्धामा जाँदा विभिन्न कारणले निरीह बनेका युवाहरुलाई हाम्रो गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले सीप सिक, अनि कमाऊ लर्न एण्ड कमाऊ जस्ता प्रविधिमैत्री सीपयुक्त आयआर्जनमुखी समाज निर्माण गर्नमा विशेष भूमिका खेल्छ भन्ने म विस्वस्त छु भन्ने मेरो भनाइलाई यो दफाबार छलफलमा अन्त्य गर्न चाहन्छु । र, सम्पूर्ण रुपमा यो हाम्रो विधेयक प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रतिष्ठान गण्डकी प्रदेशको यो सम्पूर्ण जति पनि दफाहरु छन्, सम्पूर्णमा मेरो समर्थन रहेको जानकारी गराउँदै विदा हुन्छु । हवस् त धन्यवाद ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्य श्री ओमकला गौतमलाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु ।

माननीय ओमकला गौतम

माननीय सभामुख महोदय, गण्डकी प्रदेशद्वारा सरकारद्वारा जारी गरिएको यो विधेयक गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम प्रतिष्ठानको स्थापना र सञ्चालन गर्न

बनेको विधेयकको सम्बन्धमा दफाबार छलफलमा आफ्नो सुझाव राख्ने अनुमति चाहन्छु ।

सरकार सञ्चालननार्थ विधेयकहरू सरकालाई आवश्यक पर्छ । यो विषम परिस्थिति पर्नाले त्रसीत भएको हुनाले या मुलुक, यो परिस्थितिमा पनि सरकारले ल्याएको विधेयक आवश्यकै परेर होला । र भएका विधेयकहरू जुन ३३ वटा विधेयकहरू पास भइसकेका छन् । तिनको कार्यान्वयन पाटो कार्यान्वयन पक्षलाई पनि अझ तदानुरुकताका साथ लैजानु पर्छ भन्ने मलाई जस्तो लाग्छ । र किनभने यो विषम परिस्थिति अहिले सदन लम्बाएर चलाएर विधेयक बढी ल्याएर पास गर्नु भन्दा पास भइसकेका विधेयकलाई कार्यान्वयन गर्ने र अहिलेको विषम परिस्थिति बर्तमान अवस्थामा हामी सामु आएको एउटा यो चाहि चुनौती जुन रोगलाई नियन्त्रण गर्नुपर्नेछ, अहिलेको आवश्यकता त्यतातिर जानुपर्छ भन्ने जस्तो कि लाग्छ । किनकि प्रतिदिन महामारी बढेको छ र हाम्रो गण्डकी प्रदेशमा पनि बिस्तार बिस्तार परीक्षणको दायरा बढाउने भन्दाभन्दै पनि विभिन्न परिस्थितिका बाबजुद स्वास्थ्य सामग्रीको पर्याप्त उपलब्ध नहुँदा, इच्छा हुँदा हुँदै, सरकारको पनि इच्छा छ होला । इच्छा हुँदाहुँदै पनि सामानको अभावमा आज चाहि प्रत्येक जिल्लामा १२, १५ सयको दरमा रहेका क्वारेन्टाइनमा बसेका मानिसहरूको परीक्षण गर्न पाइएको छैन । र भयावह स्थिति फेरि निम्तिन्छ कि भन्ने हामी सो सोच र चिन्तामा छौं । यस्तो अवस्थामा सामाजिक दुरी कायम गर्दै विधेयकहरू ल्याइएको छ ।

साँच्चिकै महत्वपूर्ण भनेर भएर ल्याइएको हो कि भनेर पनि हामीले सकारात्मक सोचन सोच्दै गछौं र त्यो गर्दै गर्दा मलाई एउटा भन्न लाओ एउटै विधेयकसित सम्बन्धित सम्बन्धित जस्तो अहिले भर्खरै पनि प्रस्तुत भयो । यो समय अरु विधेयकलाई लम्बाएर पास गरेर जानुभन्दा बजेट बनाउने कुरा छ, स्वास्थ्यसित सम्बन्धित रहेर उत्पादनमा आधारित कृषिलाई महत्व दिएर ल्याउने बजेट बनाउने बेला पनि हो र सदनलाई बढी विधेयकमा पास दिनुभन्दा त्यतातिर पनि सरकार लाग्दा अझ उपयुक्त हुने अवस्था हो भन्ने लाग्छ, मानव रक्षार्थ नै हो ।

फेरि अर्को प्रदेश विज्ञान तथा प्राविधिक प्रतिष्ठानको स्थापना र संचालन गर्न भनेर पनि फेरि भर्खरै सभापतिज्यूबाट टेबुल भाको छ, यी कति इम्पोर्टेन्ट हो कि हैनन्, यी कति महत्वपूर्ण छन् कि छैनन्, त्यो महत्वपूर्ण हो कि अहिले हामी आफू पनि सुरक्षित रहेर

यो सामाजिक दुरी कायम गर्दै हामीले पनि कुनै सांसदलाई वा कसैको ड्राइभरलाई वा कसैको स्वकीय सचिवलाई संक्रमण भयो भने, हामी कोही पनि चोखो रहन सक्दैनौं । आज हामी पनि सुरक्षित रहेनौं भने हामीले अरुलाई हामीले प्रदेशवासी जनतालाई कसरी सुरक्षित गर्न सक्छौं र ? यो हाम्रो एकदम महत्वपूर्ण विषय पनि हो यतातिर पनि ध्यान दिनु पर्छ होला भन्ने मैले आफ्नो सुझाव राख्न चाहन्छु । र, यस मध्यमा पनि मैले आफ्ना केही यो चाहि दफाबार छलफलमा भाग लिएर केही आफ्ना सुझावहरू राख्ने अनुमति चाहन्छु । हुन त राखेका सुझावहरू कति कार्यान्वयन भएका छन् कि छैनन् ? विधान समिति पनि सर्वदलीय समिति छ ।

सर्वपक्षीय छ, त्यहाँ पनि व्यापक छलफल भए होला, त्यहाँ पनि सुझावलाई ग्रहण गरियो कि गरिएन गर्ने विषय महत्व हुन्छ होला तैपनि गण्डकी प्रदेश सरकारको मन्त्री कार्यकारी अध्यक्ष हुने यस प्रतिष्ठानमा भूमिकै नहुने मुख्यमन्त्रीलाई किन संरक्षक राख्नु पर्यो ? भन्ने मेरो एउटा चाहि सुझावको रूपमा र आफ्नै मन्त्रीज्यू कार्यकारी अध्यक्ष र त्यहाँ भूमिकै नभएको मुख्यमन्त्रीज्यू प्रतिष्ठानमा किन संरक्षक हुने भन्ने मेरो आफ्नो एउटा सुझाव छ । र, यसमा यो दफा ५(२) मा छ । यो दफाबाटै यो के भन्छ रे मन्त्रीज्यू हुनेमा मुख्यमन्त्रीज्यूलाई संरक्षक राख्नुको अर्थ छैन भन्ने मलाई लाग्छ । र, उद्योग वाणिज्य संघको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि किन चाहियो ? यो वास्तवमा यो विधेयक अहिलेको मुलुकको परिवेश र परिस्थिति हेर्दा अहिलेको जमाना भनेको टेक्नोलोजीको जमाना, टेक्निसियन जमाना हो ।

भएका टेक्निसियनहरू पनि विदेश पलायन भएको र अब अहिले कोरोनाले गर्दा धेरै फर्किन्छन् भन्ने हाम्ले आशा गरेको बेला हो । तर उद्योग वाणिज्य संघको प्रतिनिधि पनि भनिएको छ, यहाँ उद्योग वाणिज्य संघको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि किन चाहियो ? यो दफा ५ (२) मा छ । र, अर्को २(ड) मा प्रतिष्ठानको संरक्षकले मनोनीत गरेको एक जना राखिने भनिएको छ, यो प्रतिष्ठानको संरक्षकले मनोनीत गरेको भनेर केको आधारमा राख्ने हो ? प्रतिष्ठानले मनोनीत गरेको मान्छेलाई । कतैबाट पनि सिफारिस नगरी अध्यक्षले मात्रै मनोनीत गरेको मान्छे राख्ने सिफारिस गर्ने पनि एउटा कमिटी हुने होला । त्यसको एउटा आधार हुन पर्ने होला । यो दफा यसमा राखिएको रैछ र अर्को ५(झ) मा प्रतिष्ठानमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरबाट विभिन्न सहयोग गर्नेलाई संरक्षक संरक्षकले मनोनीत गर्दा नेपाली नागरिकता विदशी भन्ने पनि क्लियर नभएको छ । यसमा पनि एउटा नेपाली नागरिक हो अथवा

जो पनि यहाँ ल्याएर राख्न पाउने हो यो विषयमा सायद यत्रो महत्वपूर्ण हामीले विधेयक पास गर्दै गर्दा प्रष्ट रूपमा बोल्नुपर्छ होला भन्ने मलाई लाग्छ । र यो यसमा मैले हेर्दै गर्दा जस्तो यो ज मा यहाँ लेखिएको छ, ५ को ज मा । उद्योग निर्माण पर्यटन लगायतका सेवामा सम्बन्धित भनेको छ ती व्यक्तिहरु मध्येबाट मन्त्रालयले मनोनीत गरेका कम्तीमा १ जना महिला सहित ३ जना भन्दा कम्तीमा अहिले यत्रो मुलुकमा एउटा जातीय द्वन्द्व पनि छ ।

दलित भनेर गैर दलित र दलितबीचको द्वन्द्व पनि छ । यी हरेक कुरालाई हामीले मध्यनजर गर्दै कमसेकम एक जना दलित चाहे त्यो महिला होस् चाहे पुरुष । एक जना दलितको पनि प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था भइदिएको भए वास्तवमा यो दलित द्वन्द्व यो जातीय बीचको द्वन्द्वलाई अलिकता न्यूनीकरण गर्न यसले महत्व पुग्यो कि मेरो एउटा दलित भन्ने प्रतिनिधि राखिएको भए राम्रो हुन्थ्यो भन्ने सुझाव छ । यसलाई राख्नुपर्ने छ ।

अर्को मैले प्रतिवेदनमै एउटा हेर्दा पनि यहाँ प्रतिवेदनमा पनि बोलेको रैछ, वास्तवमा विधान समितिमा जाँदा यो दुई मत वा कसैले मेरो भिन्न मत छ भन्ने गरी विधेयक नआउँदा राम्रो हुन्थ्यो । यहाँ प्रष्ट लेखिएको छ । यो ३ को विधेयकको दफा ४ को उपदफा १ मा रहेको गण्डकी प्रदेशको मुख्यमन्त्री प्रतिष्ठानको संरक्षक रहने भन्ने व्यवस्था रहेको तर विधेयकमा संरक्षकको भूमिका प्रष्ट नभएकोले प्रतिष्ठानको काम कारबाहीमा कुनै पनि कमी कमजोरी भएमा संरक्षक संरक्षकलाई नै नैतिक अपठ्यारो पर्ने हुँदा उक्त दफा ४ को उपदफा १ मा रहेको व्यवस्था हटाउनुपर्ने भन्ने राय माननीय मणिभद्र शर्माले बैठकमै राखेर आफ्नो भिन्न मत राखी सक्नु भएछ । र, दलिय प्रतिनिधि गइसकेर दलमा जब छलफल हुँदै गर्दा किन भिन्न मत गर्ने गरी यो विधेयक यो प्रतिवेदन आउँछ ?

कमसेकम यो प्रदेशको समृद्धिको निम्ति, प्रदेश संचालनको निम्ति एउटा नीति नियम बनाउने कुरामा सबै पक्षको समर्थनमा यसमा आपत्ति के हुन्थ्यो होला अरु माननीयज्यूहरु लाई अथवा किन प्रतिवेदनमा यो डिवेटका साथ आयो ? यहाँ किन फरक मतका साथ आयो । त्यसकारण यहाँ मत विभाजित नभएर आएको भए राम्रो हुन्थ्यो हो भन्ने मेरो सुझाव छ ।

संरक्षण जस्तो पदमा सामन्तवादको गन्ध छ र उपयुक्त शब्द चाहिन्छ कि चाहिन्न भन्ने कुरा पनि हो । कमसेकम यस्तो संरक्षक जस्तो पद महत्वपूर्ण पद हो । यी कुराहरुलाई पनि हामीले अलिकति ख्याल गर्नुपर्छ होला ।

सीप परीक्षण गरिसकेको औपचारिक शिक्षासँग इक्युभ्यालेन्ट इक्युभ्यालेन्ट गर्ने र प्राविधिक कर्मचारीको आह्वान विज्ञापन गर्दा सीप, परीक्षण र योग्यतालाई समेत ध्यान नदिकन गर्दा हामीलाई पछि फेरि काम गर्न कठिनाई हुन्छ । यी कुराहरुलाई समेत समेटेर लैजानु पथर्यो तैपनि विधान समितिबाट आको छ । वास्तवमा यस्तो मतको लागि यस्ता कुरामा मेरो आफ्नो धारणा राख्दै गर्दा मेरो र मेरो दलको यसमा सहमत छैन । सर्वसम्मत रूपमा विधान समितिबाट आउनुपर्छ । र यो महत्वपूर्ण कुरा हो ।

यो विधानमा भनेको यो नीति नियम यो चाहि विधेयकहरु ल्याउँदा कहिल्यै त्रुटिपूर्ण नभइकन आउँदा राम्रो, पटक पटक संशोधन गर्नु भनेको राम्रो कुरा होइन । त्यसैले धेरै साचेर विचार गरेर परामर्श गरेर बौद्धिक ब्यक्तित्व राखेर, यसले दीर्घकालीन असरलाई समेत दिएर ध्यान दिएर व्यापक छलफल गरेर विधान समितिबाट आइदिँदा यस्ता फरक मतहरु आउँदैनन् भन्ने मेरो आफ्नो भनाइ छ, यीनै भनाइहरु राख्दै मेरो भनाइ गर्ने अन्त्य गर्ने अनुमति चाहन्छु । हस् धन्यवाद । जय नेपाल ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्य श्री मीनप्रसाद गुरुङलाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु ।

माननीय मीनप्रसाद गुरुङ

माननीय सभामुख महोदय, २०७६ माघ १३ गते यो सम्मानित सदनमा माननीय सामाजिक विकास मन्त्री नरदेवी पुनमार्फत प्रस्तुत विधेयक माथि गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रतिष्ठानको स्थापनार्थ यो विधेयकमाथि दफाबार छलफलमा हामी सहभागी भइरहेका छौं । स्वभाविक रूपमा विद्वान माननीयज्यूहरुले भन्नु भए जस्तै अहिले हामीहरु देश एउटा विषम परिस्थितिमा देशमात्र नभएर विश्व नै मानव जातिहरु एउटा विषम र असाधारण परिस्थितिमा गुज्रिरहेको बेलामा धेरै कुराहरुलाई हाम्ले हेक्का राख्नुपर्ने खाँचो छ । त्यही हेक्का राखिरहँदा खेरी एउटा सरकारले आफ्ना नियमित प्रक्रियाहरुलाई संचालन गर्ने पनि दायित्वको कुरा पनि त्यत्तिकै महत्वको छ ।

त्यतिमात्रै हैन हामी बजेट नीति कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गरिहँदा खेरी सरकार र संसदहरूले हामीहरू आफ्नो विचारहरू अभिव्यक्ति गरिरहँदा खेरी योजनाहरूको कार्यान्वयनको कुराहरू, सरकारका सामर्थ्यका कुराहरू पनि यही सम्मानित सदनमा उठाइरहेका छौं । तसर्थ मलाई लाग्छ यो गण्डकी प्रदेशको प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रतिष्ठानको जुन उद्देश्यका साथ यो विधेयक आएको छ, त्यो ज्यादै आवश्यक पनि छ । संयोगले जुन प्रतिष्ठान स्थापना गर्ने भनिएको ठाउँ छ, त्यही ठाउँबाट म प्रतिनिधित्व पनि गर्छु र आज मोल्ने बोल्ने मौका पनि पाएको छु । हाम्ले नीति तथा कार्यक्रममा सुनिसक्यौं, गण्डकी प्रदेश सरकारका गौरवका योजनाहरू मध्येमा एउटा योजना गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम पनि हो । र, सरकारले अघिल्लो वर्ष र यो वर्ष चालु वर्षमा पनि बजेट विनियोजन गरिसकेको छ र अहिले जग्गा प्राप्तिको पनि यो समस्या हटि सकेर संघीय सरकारबाट जग्गा प्राप्ति पनि भइसकेको हुनाले, फगत यही विधेयकको कारणले त्यसलाई काम अघि बढाउन रोकिरहेको बेलामा मलाई लाग्छ यो समय सान्दर्भिक छ । यो आवश्यक छ । र, यसलाई सरकारको फर्ममेन्समात्र कुरा नभएर, प्रदेशको एउटा गौरवको योजना, आवश्यकताको कुरा र अहिले समयसापेक्ष जुनखालले हाम्रो शिक्षाको पद्धतिका कुराहरूको विषयमा, शिक्षाका त्यसका आयामहरूको विषयमा हामी जे जति छलफल गर्छौं, त्यसलाई एकहदसम्म निराकरण गर्ने उद्देश्यका साथ यो विधेयक आएको हुनाले पनि मलाई लाग्छ यसबारेमा हाम्ले यथाशीघ्र यसलाई सदनले विधेयकलाई ऐनमा परिणत गरेर सरकारलाई काम गर्ने बाटो अगाडि हामी खुलाइदिन पर्छ भन्ने मलाई त्यो मान्यता लाग्छ ।

तसर्थ प्राविधिक शिक्षाको अभावमा बेरोजगारहरू बढेको छ । यो सत्प्रतिशत हामी धेरैले महसुस गरेका छौं । जनशक्ति विदेश पलायन पनि भएका छन् र प्रतिस्पर्धी विश्व श्रमबजारमा हाम्रा जनशक्तिहरू गइरहँदा खेरी त्यहाँको निरिहपनको आँकलन पनि अनुभव पनि त्यसको सम्प्रेषण पनि हाम्ले पाएका छौं । तसर्थ यो भौतिक श्रम गर्ने हुन्न भन्ने कुरा पनि फेरि जब हामी शिक्षित बनिसकेका छौं, हामी साधारण शिक्षाले अहिले हामीलाई सिकाएको कुरा हामीले आफूलाई एउटा शैक्षिक तथा बौद्धिक ठान्नहरूले श्रमको कुरा गर्न लाज मान्ने या त्यस्तोखालको मानसिकताबाट हामी अगाडि बढिरहेको हुँदा पनि हाम्रा जग्गाहरू गाउँघरका जग्गाहरू धेरै बाँझो भएको कुरा पनि यथार्थ हो ।

त्यसो भएको हुनाले यो मानसिकतालाई जुनखालले हाम्ले चिर्न पर्ने छ । जसले गर्दा खेरी हाम्रो उत्पादनमा हास आइरहेको कुरा पनि यही सदनमा धेरै माननीयज्यूहरुले अभिव्यक्त गरिरहेका छौं । त्यसो भएको हुँदा गण्डकी प्रदेशको जुन आर्थिक क्रियाकलापलाई यस्सो नियालिरहने कुरामा गर्दा खेरी पनि एउटा खालको दुईटा खालको अर्थतन्त्र हामीले देख्न सक्छौं । , सहरतिर आयातमुखी र नाफामुखी जुन आयात गर्‍यो र सामान बेच्ने नाफामुखी अर्थतन्त्र देख्छौं भने ग्रामीण भेगमा स्वभाविक रूपले त्यो निर्वाहमुखी अर्थतन्त्र भइरहेको छ, र यही क्रममा जुन खालको निर्वाहमुखी अर्थतन्त्रलाई हाम्ले स्वरोगार बनाउने, उत्पादनमुखी बनाउने, र आत्मनिर्भर राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको निर्माण गर्ने मध्यमस्तरको जनशक्ति, मलाई लाग्छ यो प्राविधिक शिक्षाले धेरै ठूलो जनशक्तिको कुरा गरिरहेको छैन, यो मध्यमस्तरको जनशक्ति जुनखालले अहिले हाम्रो राष्ट्रको माग छ । या हाम्लाई खाँचो छ त्यसको परिपूर्ति गर्ने हेतुले यो विधेयक आएको छ र जुनखालको ठूलो खाँचो छ । त्यही पूर्ति गर्नको लागि यो वि विधेयक एउटा प्रस्थान बिन्दु हो भन्ने लाग्छ । एउटा ऐतिहासिक कोसेढुंगा पनि गण्डकी प्रदेशको लागि ।

त्यसो भएको हुनाले यो विधेयकमा परिच्छेद १ देखि ६ र १ देखि २८ सम्मका बुँदाहरुमा यी कुराहरुलाई सबिस्तार वर्णन गरिएको छ । र, माननीय सभामुखज्यू यस सन्दर्भमा म दफाबार छलफलको क्रममा विधेयकको दफा ३ मा प्रतिष्ठान स्थापनाको मुख्य उद्देश्य बजारको माग अनुरूपको मानव संशाधन विकास गर्ने उद्देश्य सहित यो विधेयक आएको छ, भनेर भनिएको छ ।

सिद्धान्ततःबजारको माग र आपूर्तिको सन्तुलन मिलेन भने त्यो के त भन्दाखेरी लड्खडाउँछ । तपाईं हामी सबैले बुझेको कुरा हो । त्यसो भएको हुनाले हाम्रो वर्तमान शिक्षा प्रणाली जुन बजारको मागसँग सोझो सम्बन्ध नभएको साधारण शिक्षाको बर्चस्व रहेकोले बजारको माग अनुरूप सिपयुक्त प्राविधिक शिक्षा व्यावसायिक तालिम प्राप्त जनशक्ति उत्पादन गर्ने र त्यो अनुसारको कार्यान्वयनमा जाने कुरामा यो विधेयकले लक्ष्य लिएको हुनाले जुन ज्यादै सहाहनीय छ, जसलाई हामीहरु पूर्ण समर्थन गर्छु । म आफूले यसको पूर्ण समर्थन गर्छु भन्ने कुरा सभामुखमार्फत जानकारी गराउन चाहन्छु ।

यही दफाको ४, ५, ६ मा एउटा हिजो हाम्ले थुप्रै संघ संस्थाहरुले झेलिरहेको त्यो दफा ४, ५, ६ मा यसलाई एउटा लिगल इन्टिटिको रूपमा अथवा एउटा कानुनी

व्यक्तिको हैशियतबाट पनि विभिन्न कामहरू गर्न पाउने पनि खुलस्त बनाएको छ । जो दुरगामी महत्व राख्छ भन्ने मलाई लाग्छ ।

त्यस्तै, दफा ४ मा प्रतिष्ठानले संरक्षक स्वयम् मुख्यमन्त्री रहने व्यवस्थाले यसको गरिमा बढाउने कुरा गऱ्या छ । मलाई लाग्छ, यहाँहरूले भन्नु भ जस्तै त्यो एउटा खाली मुख्यमन्त्रीलाई राख्ने अर्थ मलाई लाग्छ । यसलाई धेरै सिम्बोलिक अर्थ बोकेको छ भन्ने मलाई छ र यसको गरिमा बढाउने कुरा सँगसँगै त्यही दफा ४ को २ मा आवश्यक निर्देशन गर्न सकिन्छ, भनेको छ र महत्वपूर्ण भूमिका त्यहाँनेर पनि मुख्यमन्त्रीको रहने छ भन्ने कुरा म विश्वस्त छु ।

त्यस विधेयकले कति महत्व राख्छ, भन्ने कुराको स्वभाविक रूपले यो दफाले यो विधेयक गण्डकी प्रदेश प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रतिष्ठानको महत्वलाई चाहिनले यसले उजागर गर्छ भन्ने कुरा लाग्छ ।

त्यस्तै गरेर अरु थुप्रै बुँदाहरू महत्वपूर्ण छन् । दफा ९ मा कार्यकारी समितिको कर्तव्य र अधिकारको उपदफा १ (झ) ले समुदाय र निजी गैरसरकारी क्षेत्रलाई पनि समेट्ने व्यवस्था गरेको छ, जुन उपदफा १ (छ) ले बहुप्राविधिक अनि बहुपोलिटि पोलिलिटी पोलिटेटिक पोलिटेक्निक आंगिक शैक्षिक संस्था स्थापना एवं संचालन गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

जसरी सामुदायिक र निजी गैरसरकारी क्षेत्रलाई पनि यो विधेयकमार्फत यो क्षेत्रमा लाग्ने कुराले मलाई लाग्छ, सरकारले आफूमात्र हैन कि हाम्रो संविधानप्रदत्त सबै क्षेत्रलाई निजी, सहकारी त्यो क्षेत्रलाई पनि सँगसँगै जोडाएर हाम्रो अर्थतन्त्रलाई बलियो बनाउने कुरामा यो सेक्टरमा पनि निजी सहकारी, सामुदायिक क्षेत्रलाई पनि यो हैशियतबाट राष्ट्रलाई प्रदेशलाई विकास निर्माणमा हातेमालो गर्नलाई यो विधेयकले खुला गरेको छ भने त्यस्तै गरेर प्राविधिक या बहुसीपयुक्त पोलिटेक्निक जुन खालको आंगिक केरे शैक्षिक यानी संस्था स्थापना गर्ने, संचालन गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

यसले मध्यमस्तरको प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनमात्र हैन, छोटो समयमा बहु सीपयुक्त तालिम संचालन गरेर व्यावसायिकता रोजगार अभिवृद्धि गर्ने पनि गर्दछ । अहिलेसम्मको महाव्याधीले यस प्रदेशमा प्रदेशभित्रकै सीपयुक्त जनशक्तिको ठूलो अभाव देखिएको हामीले जस्तो मेसनहरूको कुरा डकमी, सिकमीदिखि अहिलेको यो घडीमा हामीले देख्यौं । त्यसो भएकोले यसलाई सम्बोधन गर्ने कुरामा पनि यो प्रतिष्ठानले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ भन्ने मलाई लाग्छ । कार्यकारी निर्देशकको

कुरामा पनि यसलाई अलि व्यवस्थित गरेको देखिन्छ । जो अनुसार केछ भन्दा निर्देशन नियुक्त गर्ने कुरामा पनि यसको पर्फमेन्स ७० पर्सेन्ट हुनु पर्ने फेरि त्यो भएन भने त्यसलाई के छ भन्दा पदबाट हटाउन सक्ने पनि यो पनि राम्रो प्रावधान हो भन्ने लाग्छ ।

कुनै पनि पदमा नियुक्ति भइसकेपछि ऊ त्यो पदप्रति जवाफदेही र त्यही उत्तरदायी हुने कुराले यसले पृष्ठपोषण गर्दछ र यसले उसलाई हटाउँदा खेरी पनि प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको अनुसार, विधिको शासन पद्धतिलाई हटाएर सफाइको मौकाको पनि व्यवस्था गरेको छ ।

त्यसरी समग्र रूपमा भन्दाखेरी सभामुख महोदय, यो विधेयक समय सन्दर्भ सापेक्षताको हिसाबबाट र अहिलेको आवश्यकता र गण्डकी प्रदेश सरकारले लिएको उद्देश्यलाई परिपूर्ति गर्ने किसिमबाट यो विधेयक आको हुनाले मलाई लाग्छ हामी अपडेट र अपग्रेट गरिएन भने हामी आउट डेटेट हुन्छ । यी मान्यताको आधारमा यो विधेयक आको हुनाले म र मेरो दल यसप्रति पूर्ण समर्थन गर्दछु । धन्यवाद ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्य श्री मनकुमारी गुरुडलाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु ।

माननीय मनकुमारी गुरुड

माननीय सभामुख महोदय, गण्डकी प्रदेश सरकारले गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम प्रतिष्ठानको स्थापना र संचालन गर्न बनेको विधेयक सदनमा ल्याइएको छ । अहिलेको २१ औं शताब्दीमा प्राविधिक शिक्षा र व्यावसायिक तालिम भनेको एकदमै महत्वपूर्ण कुरा हो । किनभने अहिले टेक्नोलोजीको जमाना हामीले टेक्निकल विषयहरूलाई सँगसँगै साथमा लिएर गएनौं भने यो प्रदेश अवश्य पनि पछाडि पर्ने छ । र प्रदेशलाई यो प्रदेशले समृद्ध प्रदेश र सुखी नेपालीको नारा अगाडि लाँदै गर्दा यो विधेयक पनि एउटा महत्वपूर्ण विधेयक हो । हामीले यसलाई ल्याउनै हुँदैन भनेका थियौं थिएनौं तर अहिले मुलुकको परिस्थिति, परिवेशलाई नियाल्ने हो भने त्यता मध्यनजर गर्ने हो भने अहिलेको हाम्रो समय भनेको एकदुई दिन, चारपाँच दिन भनेको पनि यो हामीले मन लागेर काम गर्नु भन्ने यो चारपाँच वर्षको काम गर्न सकिन्छ ।

अहिलेको विषम परिस्थितिमा यो विधेयकको दफाबार छलफल सदनमा ल्याइएको छ र अहिलेको परिस्थिति भनेको आवश्यक नै त्यो विधेयक आवश्यक नै छैन ल्याउन भन्न खोजिएको हैन कि अहिलेको परिस्थिति हेर्ने हो भने अहिलेको यो चारपाँच दिन यो

छलफल गर्नुको सट्टा हामी अहिले जनताहरू एकदमै रोग, भोक र शोकको अवस्था छ ।

अहिले हामीले क्वारेन्टाइनहरू सुविधा सम्पन्न क्वारेन्टाइनहरू निर्माण गर्ने अनि व्यवस्थित आइसोलेसनहरू कुन कुन अहिले ११ जिल्लामा कुन-कुन जिल्लामा बढी संक्रमित छ ? हैन कुन भनेर अहिले प्लानिङ गर्ने बेला हो । हामीले कुन कति बेलामा अहिले महामारी एकदमै फैलिइराखेको अवस्था छ ।

हामीले गण्डकी प्रदेशलाई कसरी सेफ गर्न सकिन्छ ? भन्नेतिर हाम्रो यो सरकार अहिले चारपाँच दिनको समय भने पनि त्यतातिर खर्चेको भए देखि हामी जनताप्रति उत्तरदायी हुन्थ्यो भन्ने कुरा हो । म विधेयक अहिले नै ल्याउन हुँदैन भन्ने कुरा हैन तर यो विषम परिस्थितिमा यो विधेयक आएको छ, र मलाई लाग्छ । सबै कुरा राम्रो हुन्छ भन्नेमात्र हुँदैन ।

यो दफा ४ को १ मा गण्डकी प्रदेशको मुख्यमन्त्री प्रतिष्ठानको संरक्षक हुनेछ भनिएको छ । हैन तर यो मुख्यमन्त्री नै किन संरक्षक हुने त? भन्ने त मेरो एउटा प्रश्न छ र, पाँच दफा ५ को २ मा उद्योग वाणिज्य संघको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि मनोनित गर्ने भनिएको छ । हैन त्यसमा मेरो कुरा के रहेको छ भने अन्य सेक्टरमा यो संघसंस्थामा कुन संघसंस्थामा यति समय योगदान गरेको हुनुपर्ने भनेर तोकिएको छ भने यसमा अध्यक्ष, उद्योग वाणिज्य संघको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधिमात्र भनिएको छ, निजले तोकेको प्रतिनिधि किन चाहियो ? चाहिने भने पनि यसको मापदण्ड खै त ? यति वर्षसम्म फलानो संघसंस्थामा अनुभव लिएको हुनुपर्ने भनेर अन्त हुने ? यसमा मात्रै किन छुट्यो भन्ने कुरा हो । यसमा करेक्सन गर्नुपर्छ होला जस्तो मलाई लाग्छ ।

यसैगरी पाँच कै ५ दफा कै २ (ड) मा प्रतिष्ठानको संरक्षकले मनोनीत, ५ कै (ड) मा इन्जिनियर, स्वास्थ्य, कृषि, वन पर्यटनसँग सम्बन्धित कम्तीमा स्नातक उपाधि प्राप्त गरेका र सम्बन्धित क्षेत्रमा कम्तीमा ७ वर्ष अनुभव हासिल गरेका व्यक्तिमध्येबाट संरक्षकले मनोनीत गरेका कम्तीमा २ जना महिलासहित ५ जना भनिएको छ । यो संरक्षकले मनोनीत त गर्ने तर कुन आधारमा त ?

कुनै सिफारिसले अब जस्तै इन्जिनियर गर्ने भनेर त्यो संस्थाबाट सिफारिस गर्नुपर्ने कि नपर्ने ? यो सोझै कुनै पनि संस्थाको सिफारिस बिना नै भन्ने कुरामा अलिकति निरंकुश भयो कि जस्तो मलाई लाग्छ । अहिले हामी गणतन्त्रको कुरा गर्दै गर्दा सबै

जनताको अधिकारको कुरा गर्दै गर्दा खेरी यसमा जनताको अधिकारमाथि कुण्ठित भयो कि ? यो अलि निरंकुश भयो कि सोझै गर्दा खेरी । अब यहाँ इन्जिनियर, स्वास्थ्य, कृषि, वन, पर्यटन भनेको छ । सम्बन्धित निकायले सम्बन्धित संस्थाले सिफारिस चाहियो होला नि त ?

यो विषय एकदमै गम्भीर त्रुटी भयो जस्तो मलाई लाग्छ । किन भने हामी जुनसुकै संस्था चलाउँदा पनि निरंकुश भइदियो भने के हुन्छ भने त्यो एकदमै जनताको अधिकार कुण्ठित हुन्छ त्यसकारणले यो निरंकुश भयो । मेरो कुरा एकदम यसमा अडान छ । यो एकदमै गलत तरिकाले मनोनीत गर्ने सिस्टममा एकदमै गलत छ । यस्तै गरी ५ कै २ (झ) मा के भनेको छ भने प्रतिष्ठानलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरबाट प्राविधिक भौतिक आर्थिक लगायत लगायतका सहयोग उपलब्ध गराई प्रतिष्ठानको स्थापना संचालन र विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने व्यक्तिहरुमध्ये बाट संरक्षकले मनोनीत २ जना भनेर भनिएको ।

यसमा पनि राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय भनेपछि मनोनीत त गर्ने हैन, तर नागरिकता भनेर छुटिएको छैन, हैन त्यही कारणले यो नागरिकता कि न हैन यस्ता कुराहरु पनि हाम्ले उठाउनुपर्छ हैन, त्यही कारणले विदेशीलाई त गर्ने तर स्वदेशी नागरिकता हुनुपर्ने नपर्ने यो पनि मेरो प्रश्न छ र, अन्य कुराहरु के छ भने यो दफाबार छलफलमा हेर्दै गर्दा खेरी मैले अघि नै निरंकुश छ त भनिहाले तर कुनै पनि यसमा हामीले समावेशीताको कुराहरु उठाउँदै गर्दा खेरी हैन ।

यो प्रदेशलाई समृद्धको कुरा गर्दै गर्दा सबै जनताहरुको वकालत गर्दै गर्दाखेरी समावेशीताको कुरा आएको छैन हैन मनोनीत गर्ने सिस्टममा पनि कम्तीमा यति महिला भनेर र अन्य जातिहरुलाई किटान गरेको छैन हैन ।

त्यसकारणले यो हुँदा खेरी भोली पिछडिएका वर्गहरु सिमान्तकृत वर्गहरु छुट्टे सम्भावना हुन्छ त्यो कुरा पनि समेटियोस् भन्दै यो विधेयक अहिले सदनमा ल्याउन हुँदैन है यो विषम परिस्थितिमा अहिले सरकार आफ्नो यो जनता बचाउने तर्फ लाग्नुपर्थ्यो हैन जनताको लागि अहिले के के कुरा हो, अस्ति नै हाम्ले उठाइसकेका छौं र यो अघि नै हाम्रो अग्रिम वक्ताले भन्नुभएको थियो ।

यो प्राविधिक शिक्षा यो तालिमहरु अत्यावश्यक छ, किनभने यसले रोजगारको ग्यारेन्टी गर्छ । यसमा मेरो सहमत छैन है । किनभने यो चाहिन्छ हैन । यो यो एउटा पाटो हो, अहिलेको २१ औं शताब्दीमा यो शिक्षा यो समयको माग हो । त्यो

आवश्यकता छ तर अग्रिम वक्ताहरूले भनेकै जस्तै यो ले सम्पूर्ण विदेशबाट कोरोनाको कारणले विदेशबाट थुप्रै युवाहरू फर्किदै छ । त्यो युवाहरूलाई यो शिक्षा यो अहिलेको यो शिक्षाले सबैलाई सम्बोधन गर्छ रोजगारको ग्यारेन्टी गर्छ भन्ने हैन । यो केही पाटो त हो हैन र भन्दै यो अहिलेको जुन मैले यो ४ वटा बुँदामा के यो सुझाव दिएको थियो, यो एकदमै यो समेटिओस् भन्दै म विदा हुन्छ । हस् धन्यवाद । जय नेपाल ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्य कुमार खड्कालाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु ।

माननीय कुमार खड्का

सभामुख महोदय, आज हामी गण्डकी प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम प्रतिष्ठानको स्थापना र संचालन गर्न बनेको विधेयकका बारेको दफाबारमा छलफलमा छौं । विधायन समितिले बहुत मेहनत गरेर यसका बारेमा व्यापक छलफल गरेर आफ्ना प्रतिवेदन ल्याएको छ । मैले यहाँ आत्मआलोचना के गर्न पर्छ भन्दा मेरा व्यक्तिगत कमजारीका कारण यो विधेयक आज आउँदैछ भन्नेमा म भ्रममा परेको हुनाले तयारी गर्न पाइँन । यद्यपि म मेरा केही भावनाहरू सभामुखमार्फत सदनलाई आफ्ना भावनाहरू अगाडि राख्न चाहन्छु ।

सर्वप्रथमतः यो विधेयकको बारेमा नेपाली कांग्रेसका प्रमुख सचेतक विधायन समितिका सदस्य माननीय मणिभद्र शर्मा कँडेलज्युले जे असहमति राख्नु भएको छ । त्यसमा मेरो समर्थन छ र सभाले पनि यो विषयमा बहुत गम्भीरताका साथमा मनन गर्न पर्छ र त्यो बारेमा निर्णय दिनुपर्छ भन्ने मेरो अनुरोध हो । अहिलेको कोरोनाको विपत्तिको बेलामा बजेट प्राथमिकतामा थियो बजेट पास नगरिकिन नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको सिद्धान्त प्राथमिकताको बारेमा हामीले चर्चा नगरिकन, कोभिडसँग लड्न नपर्ने भएको हुनाले बजेट पास गर्ने प्रक्रिया सदनका लागि महत्वपूर्ण पाटो थियो ।

त्यो बाटोमा हामी गएकै हौं तर यो विपत्तिको बेलामा विधेयक भन्दा विपत्ति प्राथमिकतामा पर्नुपर्थ्यो र विधेयकको प्रक्रिया भन्दा पनि हाम्रो सम्पूर्ण शक्ति सरकार सदन हामीसँग आइरहेको विकराल परिस्थितिसँग जुध्न जानु पर्थ्यो भन्ने मान्यता हो । यद्यपि यो विधेयक आको छ, र म पनि प्राविधिक विद्यार्थी सौभाग्यले मेरो जीवनको महत्वपूर्ण समय मैले यही यस्तै कार्यालयमा काम गरेर पनि बिताएका हुनाले मैले आज सदनमा यो विधेयकका बारेमा केही कुरा भन्नै पर्छ भनेर उपस्थित भएको छु ।

केन्द्रमा नेपाल सरकारले काउन्सिल फर टक्निकल एजुकेसन एण्ड भोकेसनल ट्रेनिङ भनेर स्थापना गर्यो। अब मान्छेले राजतन्त्रका बारेमा हामीले धेरै नकारात्मक चर्चा गर्छौं जुम्ला एउटा कर्णाली प्राविधिक शिक्षालय छ । जहाँ मैले पनि बसेर धेरै काम गर्ने अवसर पाएँ । त्यहाँ सोधदाखरी दिवंगत तत्कालीन नेपालका राजा वीरेन्द्र जादा कर्णालीमा त्यस्तो किसिमको प्राविधिक शिक्षालय हुनुपर्छ। प्राविधिक ज्ञान जनतालाई नदिएसम्म कर्णालीको यो विकराल परिस्थितिसँग जुध्न सकिन्न भन्ने कुरा तीसदेखि पैतिस सालकै दौरानमा वीरेन्द्रले सोचेर त्यहाँ कर्णाली प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गरेका कुरा सुन्दा आज त्यस पछाडि पनि चार दशक गइसक्दा हामीलाई कतिधेरै प्राविधिक शिक्षालयहरू स्थापना गर्यौं।

कतिपय प्राविधिक विद्यालय महाविद्यालय र कलेजेजहरू स्थापना गर्यौंभन्ने कुरा महत्वपूर्ण छ । यो मानेमा गलत समयमा आयो आउन पर्ने विधेयक आयो भनेर भन्यौ भने त्यो त्रुटिपूर्ण हुन्छ । यो बहुत आउन पर्ने, ल्याउन पर्ने र मलाई लाग्छ प्रदेश सरकारले ल्याएका चालिस वटा विधेयकमध्ये नल्याइ नहुने विधेयमध्ये पनि यो विधेयक हो । किन भन्दा हाम्रो एजुकेसन सिस्टमका बारेमा अब बहस गर्न आवश्यक छ । कस्तो छ हाम्रो एजुकेसन सिस्टम ? बोर्डिङ स्कुलमा हाम्रा बच्चा पठाइसकेपछि त्यो बोर्डिङ स्कुलको एजुकेसनले आफ्नो कपडा आफै धुने, आफ्नो काम आफै गर्ने पनि सिकाउदैन ।

प्राक्टिकल काम गर्न पनि बच्चाले जान्दैनन् । बोर्डिङ स्कुलको होस्टेलमा राखेपछि आफ्नो मंजन आफैले प्रयोग गर्ने, आफ्नै बुट पोलिस आफैले प्रयोग गर्ने, एउटाको अर्कोले नगर्ने, आफ्नो साबुन आफैले प्रयोग गर्नेले अर्काको प्रयोग नगर्ने भन्ने शिक्षा सिकाउँदा खेरी सिक्दा सिक्दा विद्यार्थीको मनोवृत्ति के भ छ भन्दाखेरी मेरो सामान मेरा लागिमात्र हो । मेरो सम्पत्ति मेरा लागि मात्र हो । मेरो ज्ञान मेरा लागि मात्र हो भन्ने भावना छ र म मेरो समाजका लागि मेरा देशका लागि हैन भन्ने भावना पनि त्यो एजुकेसन सिस्टमले डेभलप गरेको छ, यो बहुत चिन्ताको विषय हो ।

हाम्रो एजुकेसन सिस्टम हाम्रो वर्तमान शिक्षा प्रणाली र हाम्रा विश्वविद्यालय मध्यपूर्वमा पूर्व मध्यपूर्व मिडिलिस्टमा र फार स्ट्री एशियामा शारीरिक श्रम गर्ने मजदुर अष्ट्रेलिया, अमेरिका , क्यानाडा र इङ्ल्याण्डमा बौद्धिक श्रम गर्ने मजदुर बनाउने फ्याक्ट्री बनेको छ अहिले । पढेलेखेका मान्छेहरू नेपाल बस्न चाहँदैनन् । मैले विभिन्न कार्यक्रममा रोष्ट्रममा बसेर भनेको छु, अहिलेको युवाहरूको मनोवृत्ति हाम्रो एजुकेसन सिस्टमले के

बनाइदियो भने १० कक्षा पास गर्योहलो छोड्यो, १२ पास गर्‍यो, थलो छोड्यो । १० पास गर्ने वित्तिकै कृषि कर्म गर्न ऊ मान्दैन । १२ पास गर्ने वित्तिकै आएलट्स टोफेल को एकजाम दिन्छ र ऊ विदेशको यात्रामा जान्छ ।

पढेलेखेका राम्रा ब्रेन भएका मान्छेहरु नेपालमा बस्न चाहँदैनन्, यो कोरोनाले धेरै नकारात्मक काम गरेको होला सायद यदि बाहिर गएका हाम्रा छोरा छोरी पढेलेखेका छोराछोरीहरु आत्तिएर फर्काउने त्रास यदि कोरोनाले दिएको हो भने त्यो बहुत ठूलो एसेस्ट हुन्छ नेपालको लागि जस्तो मलाई लाग्छ ।

शिक्षा रोटीका लागि हुनु हुँदैन भनेर विद्वान भन्छन् । शिक्षा रोटीका लागि हुनु हुँदैन भन्ने तर्कसँग म सहमत छैन । शिक्षा रोटीका लागि मात्र हुनुहुँदैन म सहमत छु तर त्यो शिक्षा जसले भोको पेटमा अन्न हाल्न सक्दैन, जसले आफ्ना जीवनसंगीनीका लागि लाज छोप्ने ब्रस्त उपलब्ध गराउन सक्दैन, जसले आफ्ना सन्तानका लागि शिक्षा र स्वास्थ्य उपलब्ध गराउन सक्दैन, उत्तरार्धका जीवन बिताइरहेका आफ्ना बाआमाका लागि एउटा सहज जीवनशैली, सम्मानित जीवनशैली अपनाउन सक्दैन, त्यो शिक्षाको अर्थ के ? औचित्य के ? सैद्धान्तिक शिक्षामा मात्र हामीले जोड दिइरहेका छौं, सैद्धान्तिक शिक्षाले मस्तिष्कको अग्नि सम्म त गर्न सक्ला, मस्तिष्कको तृष्णा मेट्न त सक्ला तर उदरको अग्नि भने समन त गर्न सक्दैन ।

पेटको भोकलाई शान्त गर्न नसक्ने शिक्षाको अब अर्थ छैन । त्यसका लागि एउटामात्र विकल्प हो, प्राविधिक शिक्षा । एउटामात्र विकल्प हो, व्यावसायिक तालिम । यतातिर जोड दिनु पर्छ र मलाई लाग्छ यो विधेयक त्यतातिर मुखरित छ केही आफ्ना कमी र कमजोरीका बाबजुद पनि । यसलाई अझै सच्चाउनुपर्छ । विकासको पथमा अग्रसर हुनका निम्ति अब टेक्नीकल एजुकेसन वा भोकेसनल ट्रेनिङको विकल्प छैन । यो हाम्ले बुझ्न आवश्यक छ ।

सरकारले सबैलाई खरिदार सुब्बा सेक्सन अफिसर भनेर खाली प्रशासनिक जब दिएर त्यो इम्प्लोइमेन्ट क्रियट गरेरमात्र हुँदैन, अब सेल्फ इम्प्लोइमेन्ट क्रियट गर्नुपर्छ । सेल्फ इम्प्लोइमेन्ट खाता किताब राख्ने, पत्र लेखेबाट हुँदैन, त्यो भनेको थुप्रै प्रकारका प्राक्टिकल एजुकेसनबाट हुन्छ, म पनि इन्जिनियरीङको विद्यार्थी । जुन बेला मैले डिप्लोमा अफ इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरीङ गरे, बहुत राम्रो नम्बर ल्याएर मलाई मेरो घरको फ्युज फेर्न आउँथेन । जुनियर इन्जिनियरिङ गरेको मान्छेलाई घरको फ्युज फेर्न पर्यो भने अर्को इलेक्ट्रिसियन फेदेउ भन्न पर्थ्यो । त्यो एजुकेसन सिस्टम छ

हाम्रो । म बहुत कमजोर विद्यार्थी भएका मात्र हैन, हाम्रो एजुकेसन सिस्टममा त्यो प्रब्लम छ ।

बाटर् इन्जिनियरिङ पढेका मान्छेले घरका धारा फेर्न सक्दैनन् । तसर्थ मध्यमखालको प्राविधिक जनशक्तिको आवश्यकता छ । त्यो आवश्यकतालाई पूरा गर्ने गरेर यो विधेयक आउनु पर्छ । म धेरै गहिरिएर विधायन समितिको प्रतिवेदन नपढेको हुनाले अहिले मैले गर्ने व्याख्या आलोचना वा समर्थन हचुवा हुन्छ भनेर म त्यतातिर प्रवेश गर्न गइरहेको छैन ।

स्किल टेस्टको कुरा यले बोलेको छ । स्किल टेस्ट एकदम आवश्यक छ । एक थरि मान्छेले सैद्धान्तिक शिक्षा लिंदै जान्छन्, एकथरि मान्छेले प्राक्टिकल एजुकेसन लिंदै जान्छन् । अटोमोबाइलका बारेमा उले सबै जान्दैन । प्रिन्सिपल जान्दैन । त्यसका इन्जिनका बारेमा त्यो प्राक्टिकल फ्याक्रको बारेमा उलाई थाहा हुँदैन, ऊ गाडीका प्रत्येक इन्जिनको पार्टपुर्जा बनाउन ऊ अत्यन्तै सक्षम छ । त्यसलाई ज्ञानै हैन, त्यसलाई शिक्षै हैन भनेर हामीले मान्ने भने त्यो दुर्भाग्य हुनेछ ।

प्लम्बरलाई प्लम्बिङसम्बन्धी सबै थाहा छ । धाराको बारेमा थाहा छ र पोखरा वा त्यस्ता महा ठूला सिटीहरूमा पानीको सप्लाई सिटिङ कति लिएर जाने थाहा छ भने उले सिभिङ इन्जिनियरिङको प्रमाणपत्र ब्याचर अफ इन्जिनियरिङ र मास्ट अफ इन्जिनियरिङ नभए पनि हुन्छ । तसर्थ मेरो अनुरोध के छ त भन्दा खेरी स्किल टेस्टको स्किल टेस्ट वान, टु, थ्रि, फोरलाई फर्मल एजुकेसनसँग जोड्ने । स्किल वान एसएलसी सहर हो कि ? स्किल टु आई ए सरह हो कि , स्किल थ्री बिए सरह हो कि कहाँ लगेर जोड्न पर्ने एक्सर्टलाई राखेर जोड्ने हो भने भोलि लोक सेवा र अन्य रोजगारदाता संस्थाले जागीर खोल्दाखेरी बिए वा सो सरह भनेर बोल्दिने हो भने सकी नसकी विश्वविद्यालयमा गएर किताबलाई रटेर प्रमाणपत्र लिने दौडबाट हाम्रा छोराछोरीहरू भाइबहिनीहरू अलग गएर प्राविधिक शिक्षा र व्यावसायिक शिक्षा लिन सक्छन् ।

इलेक्ट्रिकलका ट्रेनिङ दिन सक्छौं । प्लम्बिङका ट्रेनिङ दिन सक्छौं । अटोमोबाइल हेड ड्रेसर, मेकानिकल, एयर कन्डिसन एण्ड रेफ्रिजेसेन जस्ता सर्ट टर्म र लड टर्मका एजुकेसनहरू दिन सकेर जुन एजुकेसनमा सैद्धान्तिक पाटो कम, व्यवहारिक पाटो बढी लिएर जान सकिन्छ, यो कुरामा प्रदेश सरकारले सोचोस् । त्यलाई अझ गहन

विश्लेषण गरेर विभिन्न नियमावली ऐनबाट हुनेछ, तोके बमोजिम हुनेछ भनेर जुन शब्दावली प्रयोग गरेका छ ।

त्यसले तपाईंलाई स्थान पनि दिएको छ, यसलाई अझै परिस्कृत गरेर लिएर जाने, तपाईंले १९ दफा १९ मा सहकार्य र समन्वय भनेर जुन शब्द भन्नु भएको छ, त्यो सहकार्य र समन्वय प्रदेशको सिटीइभिटीले केन्द्रको सिटीइभिटीसँग नगर्ने भने त्यो मलाई लाग्छ अपूर्ण हुन्छ ।

यहाँको प्रदेशको सिटीइभिटीले समन्वय गर्ने सबैभन्दा नजिकको संस्था भनेको केन्द्रको सिटीइभिटी हो, जोसँग चार दशकको प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्को ट्रेनिङको स्किल टेस्टिङको जो एकदम बृहत् अनुभव छ ।

अन्त्यमा, योसँग जोडिएर अर्को एउटा अर्गनाइजेसनको बारेमा यो विधेयक मौन छ । त्यो भनेको टिआईटिआई तपाईंले प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको प्रतिष्ठान बनाइसकेपछि यो इन्स्ट्रक्टरलाई तालिम दिने, सेन्टरको मोडलमा भन्ने हो भने टिआईटिआई हुन्छ । टेक्निकल इन्स्ट्रक्टर ट्रेनिङ इन्स्टिच्युट भन्ने हुन्छ, त्यहाँ हामी जान्छौं । त्यो बारेमा पनि परिकल्पना गर्न सक्छौं । अन्त्यमा मुख्यमन्त्रीलाई संरक्षकलाई राखिएको छ ।

मुख्यमन्त्रीलाई के राख्ने भन्नेमा मेरो विवाद हैन । संरक्षक भन्ने शब्दले गणतन्त्रलाई प्रतिनिधित्व गर्न सक्छ कि सक्दैन भन्ने प्रश्न हो । (माननीय सदस्य समय सिद्धियो) नियुक्तिमा भूमिका राख्नका लागि हो भने सरकारले गर्नेछ, भन्ने वित्तिकै सरकारले गर्ने भनेको मुख्यमन्त्रीले नै गर्ने हो, तसर्थ के पदमा नियुक्ति गर्नका निमित्त मुख्यमन्त्री जस्तो गरिमामय पदलाई एउटा संरक्षकसँग जोडेर यसलाई अलि विवादास्पद बनाउने कुरालाई पनि सरकारले सोच्ने छ, भन्ने कुरा अनुरोध गर्दै म यहाँ बिदा हुन्छु । धन्यवाद । जय नेपाल ।

माननीय सभामुख नेत्रनाथ अधिकारी

माननीय सदस्यहरू, अब यो बैठक २०७७ साल जेठ २५ गते दिनको १ बजेसम्मको लागि स्थगित हुन्छ ।